

Justitiedepartementet

Svar på remiss

Kramfors kommun är en kommun som uppmanats att lämna synpunkter på utkastet till lagrådsremiss (Ju2022/01303) - åtgärder för en jämnare fördelning av boendet för vissa skyddsbehövande.

Sammanfattning

Staten har, genom sitt ekonomiska ansvar för mottagandet av asylsökande m.fl., inklusive massflyktingar, även det ekonomiska ansvaret för andra insatser än boende, såsom skola, vård och sociala insatser. Föreslagna ändringar medför ett behov av anpassningar i bosättningslagens bestämmelser. Gällande regelverk vid längre vistelse i Sverige, till exempel massflyktingars tillgång till språk- och andra arbetsfrämjande insatser, bosättningslagens bestämmelser samt nivån på dagersättning enligt LMA, behöver ses över. Det kan inte nog understrykas att ansvarsfrågor måste tydliggöras liksom vad kommunerna ges ersättning för. Uppstår ”luckor” där föreslagna ersättningar antingen är otillräckliga eller helt saknas måste beslutsprocessen för korrigeringar vara snabb och träffsäker.

De läns-/kommuntal som årligen fastställs gällande ordinarie mottagande utgör ofta enbart en liten del av mottagandet hos de kommuner som tar ett oproportionerligt stort ansvar i mottagandet. Det är därför viktigt att Migrationsverket tittar på det totala mottagandet i en kommun under hela året och inte enbart på de beslutade länstalen.

Det behövs en rimlig avvecklingsperiod av de tillfälliga organisationer som byggs upp inom kommunerna eftersom det skapar förutsättningar för anpassning, omställningsarbete och nödvändiga kostnadsminskningar.

Regeringens förslag till nytt regelverk om mottagandet av massflyktingar är långtgående och får omfattande påverkan på kommunala åtaganden.

Kramfors kommun är den enda kommunen i länet som är remissinstans. Vi vill därför understryka att den extremt korta remisstiden är otillräcklig för en korrekt politisk behandling i kommunen och länets övriga kommuner.

Synpunkter på förslaget

Det är positivt att en så jämn fördelning som möjligt mellan landets kommuner avseende mottagandet av massflyktingar eftersträvas. Vi hyser farhågor om att kommuner som saknar lediga lägenheter hyr lägenheter i andra kommuner alternativt att personer som står långt från arbetsmarknaden dumpas till kommuner som har lediga lägenheter för att i stället ge plats för personer som ingår i massflyktsdirektivet.

Vi ser mycket positivt på att den administrativa hanteringen kring ersättningar och s.k. återsök effektiviseras samt målsättningen är en löpande utbetalning månadsvis. Tydliga och tillräckliga ekonomiska- och andra förutsättningar är nödvändiga. En generell schablon kan bli missvisande och det är viktigt att den faktiska kostnaden kan återsökas. Schablonersättningen kan med fördel öronmärkas för det ändamål de avser täcka kostnaderna för.

När det gäller boendeansvaret behöver det klargöras vad det innebär för kommunerna samt vad som ingår i kommuners uppdrag att ordna boenden. Migrationsverket har i dag resurser, boendeansvariga, som operativt arbetar med stöd till och för de boende. Är det fortsättningsvis kommunernas ansvar eller ligger det kvar på Migrationsverket? Finns förväntad ledtid för iordningställande av lägenheterna och finns någon begränsning för hur många som ska/kan bo i varje lägenhet/per kvadratmeter?

Merkostnader ska ersättas, exempelvis:

- Kostsamma lösningar för att snabbt kunna tillgodose behovet av förskoleplatser, exempelvis baracklösningar och direkta kringkostnader.
- Återställningskostnader i de fall där skadegörelse förekommit i väsentligt högre grad än vad som bedöms som rimligt slitage.
- Tomhyra för iordningsställda lägenheter där det inte bor någon.

En väsentlig skillnad jämfört med tidigare mottagande är att den målgrupp som massflyktsdirektivet riktar sig till snabbt ska kunna sysselsättas och ta ett arbete. Eftersom varken arbetsförmedlingen, kommunen eller andra aktörer har det i sina uppdrag behöver resurser avsättas för att sätta individerna i nätverk, matcha in dem mot en arbetsmarknad och till enskilda företag. Det vore önskvärt att arbetsförmedlingen ges detta uppdrag, görs inte det kommer sannolikt kommunerna att behöva ta ansvar för detta, vilket är ännu ett exempel på merkostnader som kommuner måste kompenseras för. För att personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska kunna komma i arbete måste handläggningstiden för samordningsnummer också snabbas upp. Det behöver tydliggöras vad som gäller när en person tar ett arbete, blir hen då utskriven från Migrationsverket och ska hen flytta ifrån boendet?

De läns-/kommuntal som årligen fastställs gällande ordinarie mottagande utgör ofta enbart en liten del av mottagandet hos de kommuner som tar ett oproportionerligt stort ansvar i mottagandet. Det är därför viktigt att Migrationsverket tittar på det totala mottagandet i en kommun under hela året och inte enbart på de beslutade länstalen.

Avslutningsvis välkomnar vi beskriven avvecklingsperiod av de tillfälliga organisationer som byggs upp inom kommunerna eftersom det skapar förutsättningar för anpassning, omställningsarbete och nödvändiga kostnadsminskningar.

Beredskap för flyktingmottagande

Utöver de synpunkter som direkt kopplas till det liggande förslaget vill Kramfors kommun även repetera tidigare framförda synpunkter på Sveriges beredskap för ett effektivt flyktingmottagande.

Kramfors kommun har tagit ett stort nationellt ansvar under hela flyktingvågen som inleddes 2015, och kommunen gjorde detsamma under 90-talets flyktingvåg. Kommunen har bistått med bra bostäder, de flesta centralt belägna med närhet till tåg och andra kommunikationer. Kommunen har kraftigt utökat sin verksamhet inom främst skola och barnomsorg men även när det gäller t.ex. utredningsresurser inom individ- och familjeomsorg. Vi har ett aktivt arbetsmarknadsarbete med SFI, extratjänster, praktikplatser och matchningsaktiviteter.

Så sent som i maj 2021 aviserade Migrationsverket att de tänkte avveckla sin mottagningsenhet i kommunen och vi protesterade givetvis mot detta från politiskt håll. Beslutet var i praktiken redan fattat och Migrationsverket avvecklade verksamheten under hösten.

Kramfors är en av de kommuner som faktiskt har tillgång till bra bostäder eftersom urbaniseringen under decennier åderlåt kommunen på medborgare. Det har lett till en generös och öppen attityd, trots bruksortstraditioner, som gör att Kramfors är en välkomnande kommun med ett stort hjärta. Det finns en utbredd önskan hos medborgarna om ett trendbrott i detta och det är där flyktingmottagandet kommer in.

Vår argumentation under förra året gick i korthet ut på att Sverige skulle behöva en förberedd grundkapacitet för hastigt uppkomna flyktingsituationer så att inte det kaos som rådde 2015-2016 skulle behöva återupprepas. Dåliga bostäder, inhumana förhållanden och en väldigt dyr nota för såväl hårt drabbade kommuner som för staten var resultatet den gången. Tyvärr blev vi sannspådda snabbare än någon kunnat ana i och med Rysslands invasion av Ukraina.

Några utvalda orter som har likande förutsättningar som Kramfors hade kunnat vara en välbehövlig resurs om Migrationsverket hade tänkt lite mer

långsiktigt och strategiskt än vad som nu var fallet. Att dessutom koncentrera verksamheten till storstäder där såväl bostadssituation som integrationsutmaningen är stor är svår att förstå för oss i periferin. Även argumenten om svag arbetsmarknad håller på att kullkastas i takt med nyindustrialiseringen på mindre orter och det faktum att energiintensiv industri etablerar sig där resurserna finns.

Avslutningsvis finns en regionalpolitisk aspekt och politiska målsättningar om att hela Sverige ska leva och att det därför behövs statlig närvaro i alla delar av landet blir inte mycket värda eftersom våra svenska myndigheter har ett så långtgående självbestämmande att politiken, oavsett partifärg, sitter på läktaren.

Delegationshänvisning

Beslutet har fattats med stöd av delegationsbestämmelsen enligt punkten 1.1.1 i reglemente för delegering av kommunstyrelsens beslutanderätt.

Malin Svanholm
Kommunstyrelsens ordförande

Bilagor

Utkast till lagrådsremiss, Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande. Dnr: KS 2022/243.
Sveriges kommuner och Regioner; Remisskonferens via zoom 13 april 2022.

Delges

Justitiedepartementet
Kommunstyrelsen
Välfärdsnämnden
Bildningsnämnden